

Inhoudsopgave:

Docenteninformatie

- Inleiding Middeleeuwen in de Dom
- Bezoek Domkerk
- Voorbereidingsmateriaal
- Praktische informatie

Voorbereidingsmateriaal

- De Val van de Vredeborch
- De Kathedraal

Opdrachten Domkerk

1. Maquette
2. Gotiek
3. Versiering
4. Bogen bouwen
5. Beeldenstorm
6. Puzzel

Antwoorden

Colofon

- Samenstelling leerlingenmateriaal: Liesbeth de Graaf, Kyra Hoekstra, Leonard Korevaar, Jop de Kwaadsteniet en Niek Vink (studenten Geschiedenis van de Lerarenopleiding Voortgezet Onderwijs, Faculteit Educatieve Opleidingen van de Hogeschool van Utrecht)
 - Begeleiding Domkerk: Ernst van Keulen en Arja van Veldhuizen
 - Vormgeving: Ernst van Keulen
 - Met dank aan: Herry Groothuis (docent College Blaucapel), alle brugklassers van College Blaucapel, Loes Storm (begeleider Faculteit Educatieve Opleidingen)
- © Citypastoraat Domkerk, Utrecht, maart 2001

Docenteninformatie

Inleiding: Middeleeuwen in de Dom

Dit lesmateriaal sluit aan bij de hoofdstukken over de Middeleeuwen in Nederland, zoals dat voorkomt in alle gangbare geschiedenismethodes. Vanwege de unieke zichtbare sporen in de Domkerk is ook een stukje 'Opstand' meegenomen. We gaan er vanuit dat leerlingen op school de lesstof over de Middeleeuwen al gehad hebben.

Centraal staat een bezoek aan de Domkerk, in de Middeleeuwen zowel het bestuurlijke als religieuze centrum van de noordelijke Nederlanden. Met andere woorden: dit was toen **'de plaats waar het gebeurde'**.

De kathedraal van toen is nu een zichtbare brok cultureel erfgoed, waar de leerlingen als het ware lijfelijk midden in de leerstof uit hun boek kunnen staan: ze worden omringd door de Middeleeuwen.

Aan dit lesmateriaal is gewerkt door vijf stagiaires van de lerarenopleiding Geschiedenis. Als vooronderzoek hebben zij hun eigen oude geschiedenisdocenten geïnterviewd en een zestal geschiedenismethoden gescreend op het thema Middeleeuwen. De informatie die zij zo verkregen hebben, heeft de afbakening van het onderwerp en de vorm van de opdrachten bepaald.

Deze map bevat opdrachten voor de Domkerk zelf, maar ook suggesties voor twee voorbereidende opdrachten op school en voor aanvullende activiteiten in de Utrechtse binnenstad. Achterin de map vindt u bovendien antwoordmodellen bij alle opdrachten, als hulp bij het nabespreken.

Hieronder volgt een korte toelichting per onderdeel:

Bezoek Domkerk

Voor dit bezoek moet u ongeveer een uur tot vijf kwartier rekenen. De Domkerk zorgt voor de opdrachten voor de leerlingen. Zie bij 'Praktische punten' voor gegevens over aanmelding, kosten, openingstijden e.d.

Bij binnenkomst in de Domkerk wordt u met de klas ontvangen door meestal twee rondleiders van de Domkerk (aantal rondleiders hangt af van de omvang van de groep).

Elke rondleider neemt een deel van de klas mee en geeft een korte inleiding van ongeveer een kwartier. Hierin komen beknopt aan de orde: de bijzondere positie van de Utrechtse Dom in de Middeleeuwen, de situatie in middeleeuws Utrecht, de macht van de bisschop en de geestelijke stand, iets over de bouwgeschiedenis van de kerk, de beeldenstorm en de tornado van 1674, en enkele begrippen zoals koor, schip, dwarsschip.

Dan hebben de leerlingen voldoende 'bagage' om zelf aan de slag te gaan met de opdrachten. De klas wordt verdeeld in zes groepen. De rondleiders delen de opdrachten uit en geven instructie over de volgorde van de groepen. Daarna gaan de leerlingen zelf aan de slag.

Verzoek:

- *kunt u van te voren de klas al indelen in zes groepen (bespaart veel tijd)?*
- *kunt u ervoor zorgen dat elke leerling een potlood bij zich heeft?*

De rondleiders blijven in de buurt voor het geven van hulp en nadere toelichting. Van de docenten wordt verwacht dat zij ook als 'coach' rondlopen. Na ongeveer drie kwartier verzamelen de leerlingen zich op de afgesproken plek en sluiten de rondleiders het bezoek af.

De opdrachten gaan mee naar school, zodat u deze kunt nakijken en bespreken met behulp van het antwoordmodel.

Vorbereidingsmateriaal

Om alvast in de sfeer te komen zijn twee opdrachten gemaakt ter voorbereiding van het bezoek aan de Domkerk. De opdrachten zitten in deze map; u kunt ze zelf voor de leerlingen kopiëren.

- *De val van de Vredeborch*

Aan de hand van enkele tekstfragmenten uit het boek 'De val van de Vredeborch' van Thea Beckman leven de leerlingen zich vast in in de rumoerige periode rondom de beeldenstorm. De fragmenten zijn zo gekozen dat diverse onderwerpen uit de lesstof weer even terug komen: gilden, kettervervolging, beeldenstorm en de overheersing door het Spaanse leger.

Een onderliggend doel is om leerlingen te motiveren om de rest van het boek te lezen (boekpromotie). Misschien een onderdeel om in samenwerking met uw collega Nederlands te doen?

Het woordgebruik van Thea Beckman is niet altijd even makkelijk - hoewel de boeken bedoeld zijn voor kinderen vanaf 12 jaar. Afhankelijk van het niveau van de klas kunt u besluiten om voor te lezen of de leerlingen zelf te laten lezen.

Advies

Om het echt als boekpromotie te laten werken, moeten de leerlingen het echte boek zien (niet alleen kopieën uit deze map). U vindt dit in vrijwel alle Openbare Bibliotheken, en wellicht ook in de schoolbibliotheek. Eventueel kunt u ook de andere (historische) jeugdboeken van Beckman in een soort mini-tentoonstelling uitstellen in de klas.

Boekgegevens: De val van de Vredeborch; Thea Beckman; uitgeverij Lemniscaat, Rotterdam, 12de druk 1999 / ISBN 90 6069 697 2

- *De Kathedraal*

Er wordt gebruik gemaakt van twee afbeeldingen uit het boek 'De Kathedraal; Het verhaal van de bouw' van David Macaulay (uitgeverij Ploegsma, Amsterdam 1974). Aan de hand daarvan bestuderen de leerlingen enkele aspecten van de gotische kathedraalbouw.

Deze opdracht kunt u gebruiken als verdiepingsopdracht voor *havo/vwo*-leerlingen.

Praktische Informatie

- *Bezoekadres Domkerk*
ingang Domplein

- *Postadres*
Citypastoraat Domkerk
Achter de Dom 1
3512 JN Utrecht
tel. 030-2310403

- *Internet en e-mail*
www.domkerk.nl
secretariaat@domkerk.nl

- *Openingstijden*
mei - september: ma. - za.: 10.00 - 17.00 uur
zo.: 14.00 - 16.00 uur
oktober - april: ma. - za.: 11.00 - 16.00 uur
zo.: 14.00 - 16.00 uur

NB tussen 12.15 - 13.00 uur kunnen GEEN klassen ontvangen worden i.v.m. het dagelijkse middaggebed. Datzelfde geldt voor de zaterdagmiddag vanwege de Zaterdagmiddagmuziek.

- *Aanmelding*
Tot twee weken van te voren kunt u zich aanmelden via het secretariaat. Uw bezoek wordt dan als optie in de agenda genoteerd. Vervolgens krijgt u twee bevestigingsformulieren toegezonden (één voor u en één voor de Domkerk) waarmee u uw aanvraag kunt bevestigen. Zodra het secretariaat dit formulier binnen heeft, wordt de optie omgezet in een definitieve aanmelding.

- *Huisregels*
Per 15 leerlingen moet er in minimaal één begeleider meekomen.
Eten en drinken in de kerk is niet toegestaan. Fotograferen wel.
De leerlingen hebben voor de opdrachten potloden nodig.